

Ивайло Иванов

Непростимо

Проклетя кал! Проклети драки! Целият съм изподран, вече четири часа драпаме из шубраците и нищо на мушката. Усещам краката си като налети с живак, дрехите ми лепнат от пот, ботушите ми джвакат от някаква кирлива влага, леле на какво ли ще усмърдя въздуха, като ги събуя довчера?

– Иване – подвиква ми бай Вълчо – дай да му ударим една почивчица, а!

И се свличам на място като ударен от гръм. Тъкмо навреме! Още пет минути и загивах...

Отваряме торбите. Помните ли „Преброяване на дивите зайци“? След като нищо не можах да преброят, ловците насядаха под едно дърво, наизвадиха ракии, сирене и домашни мезета и се изпонапиха славно. Е, ние май ще бъдем същата картинка. Цели две лета чаках този излет – едно нормално и едно циганско! Нямах търпение да дойде ноември, че да започне „сезонът на прасетата“. А сега тия прасета сякаш бяха потънали вдън земя!

На всичко отгоре, днес сме само четирима души – толкова се оказваме най-лютите ловджии. Ноември едва започна, времето е още топло, вчера валя... кой нормален ще хукне по гората?

Все още задъхан, подпирам пушката на едно дърво.

– Е, как сме граждан'те? – подсмивва се насреща ми Зевзека – плешивият о. з. старшина Петков, който през цялото време бе вървял след мен.

– Винаги готови – отвърщам му кисело аз, трескаво търсейки манерката си.

Онзи избухва в смях:

– Отлично отговаряте!

– Служим на ловна дружинка „Евренозово“! – изръмжавам и започвам да изливам съдържанието на манерката в устата си.

Това е то – да си ловец на трийсет и една. Действат те едва ли не като новобранец. И как няма! Най-младият след мен в дружинката е Кальо – Мустака, който гони шейсетте.

– Старшина – обажда се бай Вълчо – не го вземай за мезе Кубадински! Млад е още, ама ще свикне.

Да, бяха ми лепнали и прякора „адвокат Кубадински“: „адвокат“ – защото това ми е професията, а „Кубадински“ – заради зеления родезийски шлем, който носех на излетите. За дружинката ме уреди един приятел – лесничей от Малко Търново. Иначе и до ден днешен можех да си вися по опашките от чакащи приемане в ловни дружинки от

варненско. Ако не друго – в онзи край има поне дивеч: главно диви прасета, зайци и сърни.

– Не бой се, адвокате – обръща се после към мен бай Вълчо – ако 'неска не, то утре ще има прасета. К'во да ги пра'йш – свинска им работа...

И ми подава шишето с неговата ракия. Аз, нали съм си възпитан, вадя една пластмасова чаша и я напълвам догоре. Питието се разпени като шампоан.

– Брей – възкликвам и отпивам – от какво я правиш тая скоросмъртница.

– Джанки, бе – смее се бай Вълчо – то... тука друго няма.

Вярно, че по тия места май друго не вирее. Евренозовци правят и компота от джанки, и сладкото – пак от джанки, и петмеза... Е, за аромат сегиз – тогиз му слагат и малко диви круши...

Старшината и Калчо вече са постлали няколко месала и са започнали да нареждат върху тях козе сирене и домашни суджуци.

– Хубав край – изхилвам се и пак надигам чашата – хубави хора!...

Че хората са хубави, не ще и дума. Но затова пък краят...

Евренозово... Ако трябва да се потърси най-точното определение за тоя край, то е „разруха“. Тотална. Никога дотогава не си бях представял, че на този свят изобщо е възможно да има изоставена нива, неподрязвано от години лозе, обрасла с къпини овощна градина... А в целия район на Евренозово и близките села – Белеврен, Граничар и Близнак, всичко това е нормална гледка. Сякаш за да подсилят апокалиптичната картина, от пътя се виждаха изоставени овчарници с хлопащи от вятъра кепенци разкапани от плесен врати. Попаднал за пръв път по тези места, човек започва да се пита: „Живеят ли хора тук?“. И да... и не. Четирите села наброяват около стотина души, най-младият от които отдавна е прехвърлил петдесетте. Не, това не е она „хубав край“ от „Преброяване на дивите зайци“. Може би някога е бил, но сега прилича повече на далекоизточна тайга, отколкото на част от цивилизована страна, тръгнала „с големи крачки към Европейския съюз и НАТО“.

Тръсвам глава, за да не мисля за тези неща.

Сядаме около наредените вкусотиини. Като че ли не е толкова лошо да си ловец по тия места, забити незнам си къде в географията! Калчо – Мустака подхваща героични ловджийски истории за единаци, мечки-стръвници и глигани със зъби като сърпове. После започват да ме

подпитват за Варна – имало ли много работа за адвокатите, имало ли туристи... Да си призная – никак не обичам докато работя да говоря за разпивки, а докато си пийвам – за работа. Казвам нещо от сорта, че хората имат много проблеми и малко пари, но все гледам да насоча разговора към лова, прасетата и ракията на бай Вълчо.

Неочаквано за миг някаква тъмна сянка пробягва над дърветата. Над гората се понася странно свистене, примесено с тътен, като от пикиращ изстребител.

„Самолет“ – казвам си наум и продължавам да работя над ракията, но...

– Вълчо – чувам тихия глас на старшината – чу ли това?

Бай Вълчо се бе облещил като замаян. Парчето сирене, с което се кани да замези, пада от устата му.

– Чух го, Петков – зашепва и почва да се кръсти – той е...

И вдига поглед към сивото небе, навдесено навъсено над гората, без да спира да се кръсти:

– Боже, божке-е-е-е... той е... четиридесет години...

И ставам свидетел на най-чудатата гледка в живота си: тримата дядковци изведнъж скачат като по команда и започват да се прегръщат и да танцуват, кълчейки се в невъобразими за възрастта им чупки.

– Върна се-е-е-е! – крещи старшината.

– У-х-у-у-у-у... – надига вой Калчо – Мустака и посяга към пушката.

– Не-е-е! – хвърля се чевръсто към него бай Вълчо – няма да гържим, че нали помниш!...

Не мога да повярвам, че някакъв си изстребител може да предизвика такава еуфория у набора на дядо ми.

– Бай Вълчо – казвам небрежно – откъде си сигурен, че утре ще намерим прасета?

Председателят сяда до мен и пали една „Стюардеса“. Въпреки шейсет и осемте си лазарника, бай Вълчо още има сили да хайтосва по горите, а окоето му е не по-малко точно от моето. Видял е много повече излети, отколкото аз – гаджета.

– Мани ги прасетата! – отсича той и надига шишето – Ще ги намерим! Ние сме добри ловци, адвокате, добри-и-и-и-и...

Старшината изведнъж става сериозен.

– Дори по-добри – произнася мудно той с някаква злокобна усмивка – отколкото трябва... Мно-о-о по-добри, адвокате, мно-о-о-о-о...

Бай Вълчо въздъхва и пуфка от смрадливата си „Стюардеса“:

– Няма да разбере, Петков, той е от Варна... пък е и момче...

– Хе... – ухилва се мрачно о. з. старшината – няма ли?... Хей, Кубадински, я да видим, дали ще познаеш какво е това?

Вади от вътрешния си джоб малка кутийка, увита в някакъв омазан парцал и ми я подава. Отварям я и оцклям очи като телеобективи. В нея се мъдрят няколко ръбести костени пластинки, които не приличат на нищо, което съм виждал до момента.

– Като че ли... – казвам нерешително – май са люспи от нещо.

– Люспи са – клати глава бай Вълю и изпуска към небето един облак от стюардесното си зловоние – ама от какво...

– Не знам – заявявам чистосърдечно – я дай още от ракията!

Бай Вълю ми налива.

– Като гледаш тоя край – пита ме – какво си мислиш, а?

– Че е генгирлик.

Кальо присяда до нас и си бодва от сланината.

– Генгирлик е – казва и надига от джанковицата – ама не винаги е бил.

– Знаеш ли, Кубадински... – замечтано започва бай Вълю – някога тука селата са били богати. И жито е имало, и грозде, и овошки... Имало овце, крави, биволи... Всичко е имало, адвокате, всичко!...

– Да, ама сега го няма – казвам.

Той ме тупва по рамото:

– Ама пак ще го има!

– Я! – казвам – как се виждаш на трактор, а?

– Може да не съм аз – с някакъв необясним фанатизъм в гласа произнася бай Вълю – други ще дойдат! На мен Господ ми прости... Е-ей! Сега вече мога да си умра спокойно.

– Я стига! – поглеждам го изпод вежди – изобщо нямаш вид на тръгнал за оня свят.

– Нищо няма да разбере!... – разочаровано тръсва глава старшината.

– Ще разбере! – възбудено извиква бай Вълю.

Очите му светят в някакъв, почти налудничав пламък. Брадичката му играе нагоре-надолу, сякаш ей-сегинка ще се разплаче:

– Ти... ти... знаеш ли какво е грях, адвокате? К'во е туй грях... Наясно ли си?

Стъписан съм. Познавам бай Вълю от повече от година, но никога не го бях виждал в такова състояние. А и някой да ми беше разказал – нямаше да му повярвам.

– Грях е – уригва се старшината – да направиш еврена на наденици.

– Сухички излязоха – кимна Кальо и засуква хайдушките си мустаци – ама де да сме знаели...

– Трябвало е да знаем – почти изкрещява бай Вълно – трябвало е!

Паля една от моите. „Дънхил“. За щастие не вонят като „Стюардеса“-та на бай Вълно.

– Какво е трябвало да знаете? – питам – И какво е това „еврен“?

И поднасям кутията към него. Определено няма да издържа още една „Стюардеса“!

Той запалва и дълго сякаш се чуди какво да каже.

– Ти... представяш ли си какво нещо е раят?

Отпивам от ракията и налапвам голямо парче сирене.

– Ами – дъвча – чувал съм, че там имало много ябълки, круши, мед, мляко... а, бе... всичко имало.

– Раят, Кубадински – вика бай Вълно – беше ей-тука! До шейсе и шеста.

– Защо – мляскам небрежно парче суджук – какво е станало през шейсет и шеста?

Бай Вълно се тръшва до мен и жадно отпива една голяма глътка от джанковицата. После поглежда в далечината и дърпа от „Дънхил“-а.

– Тогава – глухо отвръща той – убихме еврена... ама – заръкомаха той отчаяно – ние не знаехме, не вярвахме...

– Хм – покашлям се – все пак, някой ще ми каже ли какво е това „еврен“?

– Змей! – сериозно казва о. з. старшината – Горянин.

Погледът ми бавно обхожда и тримата. Е, чувал съм ловджийски лъжи, ама чак пък толкова!... Тия съвсем за новобранец ме взеха! Но заявявам с увереност:

– Да-а-а, нищо чудно след триста грама от тая – и разклащам бутилката – и змейове да почват да изскачат...

– Гле'й го тоя! – вдига ръце старшината – Човече, ти не го ли чу, бе! А? Ей-сега – преди малко...

Говорят за свистенето и тътена, дето чухме преди да се побъркат. Подсмихвам се подиграватално, както го прави старшината.

– Ха – викам – но това беше изтребител.

Старшината нервничи и пак ми подава онази кутийка.

– Изтребител ли? – пени се – На, бе, гледай пак! Туй да ти мяза на луспи от изтребител?

– Да не искаш да ми кажеш, че са от змей? – ей – сегинка ще се

размея.

Лъхва ме гадната миризма на „Стюардеса“. Пуши Кальо. Отврат.

– От змей са! – уверено отсича мустакатият.

Люспите действително изглеждат много странно. Какви ли не люспести животни съм виждал, но нито едно от тях няма такива.

– Ти – почва бай Вълчо – изобщо знаеш ли нещо за змейовете?

Отговарям му, че това са приказки. Змейове, лами, хали...

Тримата се споглеждат мрачно. Явно нещо съм обърнал.

– Ламята и халата – продължава председателят – са врагове на змея, еврена, де... Впрочем, нищо ли не ти говори името на селото, а: "Евренозово", малко по на югозапад е Белеврен. На север пък е Близнак, старото му име е Караеврен, а точно между Близнак, Караеврен, де... и Белеврен е Граничар, не му помня старото име, ама пак нещо евренско ми се върти в главата...

Притихвам. Тоя човек май вярва, че не се бързика. Ама да му вярвам ли и аз?...

– Еврена – посяга бай Вълчо към „Дънхил“-а – пази земите, в които живее. Бие се с ламите, дето горят нивите и с халите, дето носят суша, градушка или буря. Където живее еврен, Кубадински, там град не пада.

– А защо ги пази? – викам.

– Ми... – казва старшината – той от тях живее – обира най-едрите пшенични зърна, най-хубавото грозде от лозята... И хлябът му бил бял като сняг, а виното – толкова гъсто, че и в кърпа можело да се носи. Бе... тъй разправят хората.

Започва да ми става интересно.

– През шейсетте – подема бай Вълчо – тука беше закрита зона. Нали знаеш – граница... Ама си бяхме славна дружинка!

– Помниш ли майора, закапечето от заставата? – неочаквано почва да се смее Кальо – Само какви зъркели облещи, като видя еврена, а? Ами онова агрономче от Чирпан?

Бай Вълчо се подсмива:

– Да... Помня и агрономчето, беше дошло по някакво разпределение... Ама не туй помня най-добре, Кубадински... Помня, че някога тука имаше всичко... И деца имаше, адвокате, а сега сме само старци... – въздъхва – Децата се пръснаха... Е, и аз имам две дъщери – голямата се омъжи във Варна, малката – в Бургас. А внуците хич и не идват, все аз ходя...

– Кажи за еврена – подсецам го нетърпеливо аз.

– Еврена, та еврена... – мърмори той – не вярвахме в еврена! От

деца бяхме слушали за него, ама като тебе си викахме: „Бабини деветини“, а то...

– То какво?

– Истина излезе... ама беше късно.

Старшината излюква един голям гълток от бай вълювата джанковица и примлясва.

– Тука, Кубадински, е пълно с пещери, никой не се наемал да ги брои – колко са наоколо. Разни учени идваха преди време, разправяха: „Карстов район“ или нещо подобно беше... Та, за пещерите – старите хора казваха, че в тях живеел еврeнът. И на всеки десетина години си местел леговището от едно на друго място. И край което село отивал – там, значи, нямало отгърване от берекет. Евренозовци вдигали тежки сватби, ядели, пиели, пукали с пищови във въздуха – голяма работа било еврeнът да дойде при тях. Караевренци я удряли на бачкане – да имало повече реколта, зер еврeнът по-дълго време при тях да се навърта. Белевренци пък трупали мълчешката, и само се подсмиввали... така... лукаво, де – един вид: „К'во знаете вие – еврeнът е при нас!“. И така – много време, дълго живее еврeна, векува, Кубадински, векува! А покрай него – и хората само добро виждат.

– А вие го убихте, така ли?

Бай Вълю също отпива и ми подава шишето.

– Така! – мрачно отбелязва той – През шейсе и шеста се събрахме дружинката – на лов. Колко бяхме... Аз, кмета, партийният секретар на селото, горският, закапечето, старшината, агрономчето, бай Спас – не го знаеш, той умря още през шейсе и девета, още пет-шестима други от селото, Кальо бе още момче – голобrado, не така обрасъл, както го гледаш, нямаше и двајсет, носеше втора пушка – на майора. Май... толкова бяхме. И пак като сега – никакви прасета. Замръкнахме, значи в гората. Нищо страшно; вечерта – топла, палим огън, торбите – пълни... Насядахме, значи, хапнахме, що хапнахме, и изведнъж от гората като като се чу някакво свистене, накакъв вой, някакъв рев, ама много страшен, Кубадински, напълнихме гашите! Де да го знаем какво е! Вдигме дулмите – бум, бум, бум... Петнайсет – шестнайсет пушки, с по две цеви, дванайсети калибър брeнекета... Воят престана и... отиваме после да видим... Гледаме – огромно туловище – змия с крила като на прилеп... Еврен! На решето станал... Каквото шубе ни гонеше, адвокате, пет пъти по-голямо ни хвана. Че знаеш ли го, еврeнска му работа, да не вземе ей-сега да се вдигне и да ни натръшка... Ей, да беше се вдигнал, да ни беше помял, ама няма... Бяхме го утрепали. Закапечето много се пищиса,

пипа еврена и вика: „К'во ще разправам сега на началниците? Ще го приберат, а мене ще ме запрат в лудницата, да не си отварям много-много устата...“ Агрономчето пък блокира отвсякъде – само щъка насам-натам като муха без глава, и повтаря, че това е невъзможно. Бай Спас замалко не получи инфаркт, като видя що за твар сме загробили – като закрепця, старият, като ни запсува: „Маскари с маскари-и-и-и! Амсалаци недни-и-и-и! К'во напра'ихте, бе-е-е-е!“... Кат' че ли той си беше кроту-вал! Кметът, обаче се изцепи, че сме били най-добрите ловци в България! Така, де – всеки можел и прасе да застреля, и вълк, и мечка даже, ама ха, еврена, а? Ама накрая решихме на никого да не казваме какво сме гръмнали, че... а, бе – нали знаеш какви времена бяха? Закапечето беше прав – ще дойдат военните, ще ни вземат еврена, ще го покрият неznam къде си, а нас – по лудниците. Добре, че беше оня – парийният... така замаза работата, че никой нищо не разбра, даже и в Евренозово не се разчу.

– И какво? – питам го подканящо.

– Какво... – унило продължава бай Вълчо – одрахме еврена, всеки закара у дома по двайсетина кила месо... И го напра'ихме на пастърма и суджуци... Вярно, че сухи излязоха, ама ял ли си змейско?! Шантави сме били...

– А после?

Той завърта глава:

– Няма „после“... После напролет удари такъв град, че от посевите нищо не остана... После цяло лято не падна капка дъжд – каквото бе пощадила градушката, изгоря от слънцето. Овцете почнаха да мрат, на кравите им секна млякото. „После“ подраниха сланите и де що беше останало от гроздето, го попариха... И така до днеска... Тоя край никога не запомнил гладни години, каквито се заредиха „после“. Какво е грях ли... Ей туй, Кубадински, е грях!

Навежда глава и отчаяно разперва ръце:

– Голям грях... Непростим... Четири села да затриеш, целия край...

Затова ли така пощуряха, като чуха оня изтребител? Дали беше самолет? Започва да ми се иска да вярвам, че не е било.

– Ако сега тука е генгирик – продължава бай Вълчо – ние сме виновни. Като отвориха района – и младите се разбягаха, накъдето им видят очите. Кой ще остане в тая пустош?!... През осемдестетте имаше някаква програма за заселване на Странджа; и по тия села идваха разни... ама нищо не излезе. Всичките, дето дойдоха, само прибраха помощите, дето им ги раздаде държавата, и си вдигнаха и те чукалата. На ти сега

Странджа, на ти Евренозово...

– Онова беше изтребител, бай Вълчо – тихо казвам аз.

Той скача срещу мен:

– Не! – крясва ми в лицето – Еврен беше! – и вдига ръце към небето – Евре-е-е-е-н!

И тежко рухва на колене. Очите му водният. Забивам поглед в земята. Не мога да гледам старец да плаче.

– Знам аз – нарежда бай Вълчо – това сигур' е син на оня еврен, дето затрихме! Четиридесет години... Бавно расне евренът, ама сетне векува... Сигур' тоя е още млад, сега се учи да лети – ще заякне той, ще заякне... – и пак почва да се кръсти – жив бях, да го чуя... прости ми Господ!...

Старшината и Калчо пушат мълчешката и само кимат сигиз – тогиз: „Така е!“

Сетне събираме софрата, нарамваме пушките и поемаме към селото. Е'га ти ловния излет!

Прасета, а? Никакви прасета и следващия ден. Пак тръгваме по изгорелите ниви, буренясалите лозя и някогашни градини с подивели овошки, минаваме покрай изоставените овчарници с рязядените от мухъл врати и хлопачите от вятъра прозорци. Ех, Българийо!...

Разруха.

Пустош.

Генгирлик...

Влизаме в гората и пак цял ден се провираме през обраслите в трън ловни пътеки – нищо на мушката. Чак до вечерта.

На сбогуване старшината ми подари една от онези люспи, дето бяха в кутийката.

Прибирам си такъмите в багажника на колата, а пушката хвърлям на задната седалка. После си намествам задника на седалката зад волана и слагам люспата на съседната – да си я гледам. Дали онова, което чух да профучава над дърветата, наистина беше еврен? Не знам. Не знам дори дали да вярвам на цялата тази евренска история. Но люспата до мен определено не е от изтребител! Може би.... може би ми се иска да вярвам...

Не... без „може би“...

Сигурно е бил еврен.

Четиридесет години са го чакали. Него – еврена. Чудото. Защото на този свят има неща, дето хората веднъж загубят ли, наистина само чудо може да им върне. Как можа да ми хрумне: „изтребител“. Нямах да е честно – някакъв си тъп изтребител...

Трябва да е бил еврен!

КРАЙ

© 2002 Ивайло Иванов

Източник: Буквите

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1873>]